

Олександр ПЕРЕПЕЛИЦЯ,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 201 «Агрономія»
Науковий керівник: **ХОМІНА Вероніка Ярославівна,**
доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри
рослинництва, селекції та насінництва
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

**ВМІСТ ЖИРУ В НАСІННІ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД
ПІДЖИВЛЕННЯ МІКРОДОБРИВАМИ В УМОВАХ СТОВ «ДОВІРА»
ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ М. КРАСИЛІВ**

Для визначення забезпеченості ґрунту елементами живлення і встановлення норм мінеральних добрив виняткове значення має їх винос з урожаєм. Дослідженнями Інституту олійних культур НААН встановлено, що на формування однієї тони насіння та відповідної кількості побічної продукції льону олійному необхідно: N – 55 кг, P – 20 кг і K – 40 кг [1]. Проте, за дослідженнями зарубіжних вчених культура льон олійний виносить дещо меншу кількість макроелементів на утворення 1 т насіння: N – 38 кг, P₂O₅ – 13,5 кг, K₂O – 20 кг, та обов'язково для олійних культур (які особливо чутливі до нестачі сполук сірки) додатково враховуються ще винос такого мезоеlementу як сірка: S – 7,6 кг [2]. За врожайністю 2,0 т/га, ця культура виносить на весь урожай та відповідну кількість побічної продукції в діючій речовині N – 76 кг, P – 27 кг, K – 40 кг та S – 15,2 кг [3].

Насіння льону олійного містить від 36 до 50% жирної олії, яка швидко висихає (йодне число 175–200 одиниць, тому окрім харчової цінності велике значення має для технічних галузей), утворюючи тонку гладеньку блискучу плівку. Вміст насичених жирних кислот (пальмітинової, стеаринової), на відміну від ненасичених (олеїнової, лінолевої, ліноленової), у льону олійного

змінюється рідко і, за даними різних дослідників, коливається в межах 4–6% для пальмітинової і 4–5% стеаринової [4, 5].

Закладка нашого досліду з льоном олійним сорту Світлозір проводилась із дотриманням вимог наукової агрономії. Облікова площа дослідної ділянки – 48 м². Розміщення ділянок: послідовне, повторність – триразова.

Дослід включав вивчення факторів: А – добриво (без добрива – контроль), Вітамін Бор, Borogreen L); В – норма застосування бору у фазу бутонізації 90 г/га у діючій речовині бору, 120 г/га у діючій речовині бору 150 г/га у діючій речовині бору.

Отримавши середній вміст жиру із варіантів досліджень та середню їх урожайність, було визначено вихід олії із одного гектара. Таким чином, отримали відповідні дані: контроль – 0,83 т/га, Вітамін Бор – 0,92 т/га, Borogreen L – 0,95 т/га. Різниця між середніми значеннями борними препаратами при отриманні виходу олії із одиниці площі (гектара), склала 0,03 т/га (тобто – 3,3 %). Аналізуючи середні арифметичні показники виходу олії із одного гектара, відмічається найбільший показник під впливом застосування мікродобрива Borogreen L, що перевищує контрольну ділянку на 0,12 т/га, або у відсотковому співвідношенні більше на 14,5.

Що стосується впливу такого фактора як позакореневе підживлення олійного льону від різних норм використання борвмісних препаратів на вміст жиру у зерні, за результатами дисперсійного аналізу (тест Дункана) чітко простежувалась істотна різниця між варіантами до контролю, оскільки дані знаходились у різних гомогенних групах, що підтверджує достовірність впливу досліджуваних факторів. Однак, збільшення середньої норми (120 г/га) діючої речовини до більшої (150 г/га) відчутно не збільшувало даний показник, тому норма 150 г/га знаходиться в одній гомогенній групі, що і 120 г/га діючої речовини бору. За показником виходу олії із одного гектара, різниця впливу борвмісних препаратів була не істотна, так як значення були в одній гомогенній групі. Це зумовлено тим, що вивчаються не різні, а один мікроелемент позакореневого живлення, а саме бор.

Висновок. Обробка посівів борними мікродобривами сприяла збільшенню частки жиру в насінні льону олійного від 1,0% до 1,4%, порівняно до контрольного варіанту. Дослідженнями встановлено, що оптимальний вміст жиру в насінні та виходу олії, був при обробці із нормою 150 г/га діючої речовини бору, препаратом Borogreen L, що склало 45,5% жиру, (із перевищенням контролю на 1,4%) та умовний вихід олії з одного гектара – 0,98 т/га (що більше контролю на 0,15 т/га).

Список використаних джерел

1. Поляков О.І., Ручка В.О., Нікітенко О.В. Вплив зрошення на продуктивність сортів олійного льону в умовах південного Степу України. *Науково-технічний бюлетень ІОК УААН*. 2006. вип. 11. С. 152-156.
2. Шувар А.М. Вплив кліматичних умов на продуктивність льону олійного в умовах Лісостепу Західного. *Науково-технічний бюлетень інституту олійних культур НААН*. 2016. № 24. С. 102-109.
3. Калієвський М.В. Основний обробіток ґрунту під льон олійний після пшениці озимої в південній частині правобережного лісостепу України: автореф. дис... канд. с.-г. наук. Київ, 2008. 33 с.
4. Андрушків М.І. Стан та шляхи відродження галузі льонарства в західному регіоні України. *Вісник аграрної науки*. 2001. Спец. вип., липень. С. 43–47.
5. Андрушків М.І., Шувар А.М. Льонарство – прибуткова галузь. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2011. вип. 43 с.